

8 Ochrana a vymáhání práv duševního vlastnictví

8.1 Obsah kapitoly

Tato kapitola průřezově pojednává o právních prostředcích ochrany práv k duševnímu vlastnictví. Zmíněny a blíže rozebrány jsou zejména správněprávní prostředky ochrany (*podkapitola 8.4*), přehledově jsou představeny soukromoprávní prostředky ochrany (*podkapitola 8.3*), včetně soukromoprávní části právní úpravy nekalé soutěže, a pro úplnost je zmíněna též trestněprávní ochrana (*podkapitola 8.5*) práv k duševnímu vlastnictví.

Nejprve je věnován prostor soukromoprávním prostředkům, jež jsou představeny jednak ve vztahu k ochraně práv průmyslových a jednak ve vztahu k ochraně autorského práva a práv souvisejících s právem autorským; zmíněna je též ochrana vyplývající ze zákazu nekalosoutěžního jednání. Podkapitolu uzavírá exkurz do roviny civilního práva procesního, kdy je řešena věcná příslušnost civilních soudů pro spory z porušování práv k duševnímu vlastnictví a poukázáno je také na možné cesty, jak zachovat důkazní prostředky pro pozdější dokazování v řízení, či kdy a za jakých podmínek je možné provést dokazování dříve, než bude zahájeno soudní spor.

U správněprávních prostředků ochrany práv k duševnímu vlastnictví je podrobně rozebrána zejména ochrana, kterou poskytují osobám oprávněným z práv k duševnímu vlastnictví celní orgány na základě zákona č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví, a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány.

Kapitolu uzavírá stručný vhled (s ohledem na předpokládanou absenci znalostí základů trestního práva) do trestněprávní ochrany práv k duševnímu vlastnictví, kdy je zdůrazněn zejména smysl a účel těchto prostředků ochrany, resp. je položen akcent na nenadužívání trestního práva nad míru dovolenou zákonem.

8.2 Ochrana práv k průmyslovému vlastnictví

Práva k průmyslovému vlastnictví lze chránit prostředky právní ochrany různé povahy (soukromoprávní, správněprávní či trestněprávní) – viz níže. Uplatnění prostředku ochrany jedné povahy (např. soukromoprávní) přitom *a priori* nevylučuje souběžné, předchozí, či následné uplatnění prostředku ochrany jiné povahy (např. správněprávní). Oba tyto prostředky totiž sledují jiný cíl a chrání jiný zákonem chráněný zájem.¹

¹ Srov. např. § 43 odst. 3 a § 44 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, nebo § 70 odst. 2 a 3 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, či body 22-35 rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2012, č. j. 1 As 125/2011-163. V zásadě je ale vyloučeno trestání za stejný skutek zároveň v rovině správněprávní a v rovině trestněprávní.

Například soukromoprávní žaloba na vydání bezdůvodného obohacení v případě porušení majetkových práv autorských může být uplatňována před, vedle (zároveň), či po ukončení řízení o uložení správněprávní sankce orgánem veřejné moci za porušení zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a právech souvisejících s právem autorským (dále jen „AZ“), pachateli konkrétního přestupku. Vydání bezdůvodného obohacení totiž chrání právo na majetek oprávněné osoby, avšak správněprávní sankce má primárně za cíl preventivně působit na společnost jako celek (aby se neporušovalo autorské právo) a represivně působit na samotného pachatele konkrétního přestupku (aby byl za své jednání adekvátně potrestán).

S tím se pojí také rozlišování orgánů veřejné moci, které tuto ochranu poskytují. Dle zaměření jednotlivých prostředků ochrany se může jednat o soudy (na úseku civilního, správního i trestního soudnictví), různé správní orgány (Úřad průmyslového vlastnictví, Česká obchodní inspekce, Ministerstvo kultury, obecní úřady obcí s rozšířenou působností), složky ozbrojených bezpečnostních sborů (celní správa, policie České republiky), či státní zastupitelství. Tyto orgány mohou poskytovat ochranu také ve spolupráci [např. § 31 odst. 2 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách (dále jen „ZOZ“), § 16 zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů (dále jen „PV“)].

Z uvedeného tak zřetelně plyne, že práva k duševnímu vlastnictví lze chránit různými způsoby, a to i zároveň (v jednom okamžiku). Jinak řečeno ochrana nehmotného statku např. prostřednictvím práva k ochranné známce nevyklučuje souběžné uplatnění např. nekalosoutěžní ochrany či ochrany na základě autorského práva a práv souvisejících s právem autorským (srov. § 105 AZ). Stejně tak lze uplatňovat v jiném případě ochranu práva k zapsanému průmyslovému vzoru zároveň s nekalosoutěžní ochranou a např. i se správněprávním postihem. Tyto a jim podobné variace ve způsobech, jak chránit práva k duševnímu vlastnictví, se budou vždy odvíjet od okolností konkrétního případu. Nicméně v případech, kdy již uplynula doba, po kterou svědčí práva k duševnímu vlastnictví jeho nositeli, nemůže se (dřívější) nositel těchto práv domáhat „prodloužení“ svého monopolního postavení na trhu prostřednictvím nekalosoutěžní ochrany (*de facto* by se jednalo o obcházení zákona).²

K uvedenému lze zmínit v poměrech průmyslových práv rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2004, sp. zn. 3 Cmo 40/2004, jehož právní věta zní: „Účelem a smyslem ochrany, která je poskytována proti jednání nekalé soutěže, není zakonzervovat určitý stav, a tedy jednou provždy zaručit předstih tomu, kdo s novým významným řešením přišel na trh (...). Navázání na určitý stav techniky a jeho další vývoj je třeba umožnit. Pokud zde již není formální ochrana z průmyslových práv, je třeba dát přednost již volné soutěži na trhu před zájmem jednoho soutěžitele a umožnit volné užívání určitého řešení po uplynutí určité doby výhradního práva toho, kdo s ním přišel.“

² K souběhu průmyslověprávní ochrany a nekalosoutěžní ochrany srov. Hajn. P. Práva průmyslová a právo proti nekalé soutěži. In: Horáček, R., Čada, K., Hajn, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 333-335.

8.3 Soukromoprávní prostředky ochrany práv k duševnímu vlastnictví

Práva k duševnímu vlastnictví lze chránit různými způsoby. S ohledem na odlišné principy, které se uplatňují u práv průmyslových na jedné straně a práva autorského a práv souvisejících s právem autorským na straně druhé, bude o některých prostředcích ochrany pojednáno odděleně.

Příčemž zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství (dále jen „ZVPPV“) a § 40-45 AZ jsou z většiny výsledkem transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o vymáhání práv duševního vlastnictví do českého právního řádu.³ Což mimo jiné znamená, že při interpretaci těchto (zákonných) ustanovení, se musí přihlížet ke smyslu a účelu uvedené směrnice (a též k případně existujícím judikturním závěrům Soudního dvora vysloveným ve vztahu k uvedené směrnice). Při výkladu zmíněných ustanovení AZ a ZVPPV lze pak vyjít též ze sdělení (Evropské) Komise nesoucí název *Pokyny k některým aspektům směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví*, jež mají za cíl usnadnit výklad a používání uvedené směrnice.⁴

Ochrana práva autorského a práv souvisejících s právem autorským

Ochrana práva autorského a práv souvisejících s právem autorským je na národní úrovni upravena zejména v § 40-45 AZ. Tato úprava se použije i pro většinu souvisejících práv s právem autorským na základě principu delegace (§ 74, § 78, § 82, § 86, § 94 AZ). Základní právní nároky autora (a jiné osoby na základě delegace) na ochranu proti rušiteli jsou tato (§ 40 odst. 1 a 4 AZ):

- na určení autorství (ochrana osobnostního práva),
- na ukončení protiprávního jednání (zápůrčí neboli negatorní žaloba),
- na poskytnutí informací o tomto jednání a osobách, jež se ho účastní,
- na odstranění následků zásahu do práv autora (restituční žaloba),
- na poskytnutí přiměřeného zadostiučnění za utrpěnou nemajetkovou újmu,
- na uložení zákazu používat službu, jež je využívána třetími osobami k porušování nebo ohrožování práv autora (např. uvádění na trh software umožňující obcházení technických prostředků ochrany⁵),

Aktivně legitimovaná osoba může též uplatňovat obecné občanskoprávní nároky na náhradu škody (zde lze dle § 40 odst. 4 AZ žalovat na náhradu *ušlého zisku* ve výši jednonásobku obvyklé licenční odměny namísto, tj. ve formě paušálu) a na vydání bezdůvodného obohacení (s možností žalovat na vydání dvojnásobku obvyklé licenční odměny namísto prokazování výše bezdůvodného obohacení). Při určení se tedy využije princip licenční analogie, tj. kolik by musela osoba užívající dílo (realizující právo dílo užít) neoprávněně zaplatit za obvyklých podmínek za získání oprávnění k užití díla.

³ Jak judikoval např. Nejvyšší soud v Usnesení ze dne 10. 8. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014-56.

⁴ Sdělení (Evropské) Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru. *Pokyny k některým aspektům směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví*. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52017DC0708>.

⁵ Technické prostředky ochrany (technological protection measures) umožňují omezit užívání obsahu digitálních médií (§ 43 odst. 3 AZ). Někdy se užívá také zkratky DRM (digital rights management).

Ke způsobu, jak (ne)vyčíslovat náhradu ušlého zisku za neoprávněné užití díla se vyjádřil Nejvyšší soud v (právní větě) usnesení ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014, tak, že „pokud byl trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „TZ“) spáchán neoprávněným zpřístupněním rozmnoženiny chráněného autorského díla prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě (Internetu), a to např. jejím umístěním do datového úložiště, škoda tím způsobená nositelům autorských a souvisejících práv k takovému dílu má formu ušlého zisku. Stanovení jeho výše se bude odvíjet od toho, jakou částku by získali nositelé těchto práv, kdyby sami legálně zpřístupnili srovnatelným způsobem a ve stejném rozsahu rozmnoženiny téhož díla v téže době. Výši ušlého zisku nelze odvozovat od obvyklé ceny legálně prodávaného hmotného nosiče (např. DVD nebo CD) s rozmnoženinou takového díla v běžné obchodní síti.“

Vyhoví-li soud autorově žalobě, může mu přiznat také právo uveřejnit rozsudek na náklady neúspěšné protistrany [§ 40 odst. 3 AZ; § 155 odst. 4 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“)].

Jestliže však autor udělil jiné osobě smluvně výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít (např. výhradní licenci), či osoba takové oprávnění získala na základě zákona (např. zaměstnanecké dílo), svědčí výše uvedené nároky na ochranu majetkových práv autorských *pouze* této osobě (tj. krom nároku na určení autorství a nároku na přiznání přiměřeného zadostiučinění za zásah do osobnostních práv autora) [§ 41 AZ; srov. obecné ustanovení § 2369⁶ zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“)].⁷ Práva na přiznání přiměřeného zadostiučinění se může nabyvatel tohoto oprávnění domáhat pouze za zásah do majetkových práv autorských, které takto nabyt (tedy kde má aktivní legitimaci k podání žaloby).

Autor může žádat také spolupráci celních orgánů a orgánů vykonávajících státní statistickou službu, aby získal informace o dovozu/vývozu a přijetí/odeslání zboží, které porušuje jeho právo či má být využito k porušování jeho práv, a další údaje, jež jsou potřebné pro uplatnění jeho práv podle AZ. Tyto informace může žádat také kolektivní správce spravující dotčená práva autorská, právnická osoba oprávněná hájit zájmy autorů, nabyvatel oprávnění vykonávat majetková práva autorská ze zákona, či nabyvatel výhradní licence (§ 42 odst. 3 AZ).

Informace, které může autor žádat po celních orgánech, neboť jsou potřebná pro uplatnění jeho práv, mohou představovat i (obyčejné) identifikační údaje osob podílejících se na porušování jeho práv, a to z důvodu, že proti neznámé osobě nelze dle českého procesního práva vést civilní soudní řízení (např. na náhradu škody).

Je-li sporné, zda se jedná o autorské dílo a je-li zde na takovém určení naléhavý právní zájem (§ 80 o. s. ř.), mohou osoby, jejichž práva jsou touto otázkou ohrožena či hrozí jejich porušení podat též žalobu určovací. Jestliže je ale výše uvedený spor pouze součástí sporu o plnění, soud si tuto otázku vyřeší jako otázku předběžnou v rámci žaloby na plnění [např. ve sporu o zaplacení dodatečné odměny (§ 2374 OZ) si soud posoudí sám předběžnou otázku, zda se jedná o autorské dílo].⁸

⁶ Koukal, P. § 2369. In: Pražák, Z. a kol. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721-2893 ObčZ*. Praha: Leges, 2017, s. 1039-1040.

⁷ Leška, R. Ochrana práva autorského. In: Srstka, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 242-243.

⁸ Svoboda, K. § 80. In: Svoboda K., Smolík P., Levý J., Šínová R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 354.

Ochrana práv k průmyslovému vlastnictví

Práva průmyslového vlastnictví lze chránit obdobně jako práva autorská a práva související s právem autorským, a to dle ZVPPV.

Aktivně legitimovanou osobou k vymáhání práv k průmyslovému vlastnictví dle ZVPPV je osoba, již svědčí právo průmyslového vlastnictví, do něž bylo zasaženo, a také profesní organizace ochrany těchto práv a nabyvatel licence (§ 2 ZVPPV). Nabyvatel licence (nikoli pouze výhradní; zde je rozdíl oproti § 41 AZ) je oprávněn vymáhat práva jen se souhlasem majitele/vlastníka tohoto práva (§ 2 odst. 2 ZVPPV; srov. obecné ustanovení § 2369 OZ⁹). Tento souhlas se však nevyžaduje, jestliže majitel/vlastník práva k průmyslovému vlastnictví neprojevil svou vůli k ochraně tohoto práva ve lhůtě 1 měsíce ode dne, kdy byl o jeho porušení či ohrožení vyrozuměn nabyvatelem.

Oprávněná osoba tak může uplatnit vůči povinné osobě (viz § 3 odst. 1 ZVPPV) nárok na

- informace o původu a distribučních sítích zboží či služeb, kterými je porušováno její právo (§ 3 odst. 1 ZVPPV).

Nejsou-li tyto informace poskytnuty dobrovolně v přiměřené lhůtě na výzvu oprávněné osoby, může se jich oprávněná osoba domáhat návrhem u soudu v řízení o porušení práva průmyslového vlastnictví (§ 3 odst. 2 ZVPPV).

Právní věta rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2017, sp. zn. 23 Cdo 2765/2012, uveřejněného pod číslem 121/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, uvádí: „Ustanovení § 3 odst. 2 ZVPPV se aplikuje i na situaci, kdy se v samostatném řízení [odlišném od řízení o porušení práva průmyslového vlastnictví] žalobce [oprávněná osoba ve smyslu § 2 odst. 1 ZVPPV] domáhá informací o původu a distribučních sítích zboží či služeb, kterými je porušováno právo duševního vlastnictví, poté, kdy bylo pravomocně ukončeno řízení, v němž bylo vysloveno, že bylo porušeno toto právo duševního vlastnictví.“

Došlo-li k zásahu do těchto práv či k jejich ohrožení, může se oprávněná osoba domáhat vůči osobě povinné (§ 4 odst. 1, § 4 odst. 3 ZVPPV) též:

- ukončení protiprávního jednání a
- odstranění následků zásahu do práv k průmyslovému vlastnictví.

Povinnou osobu přitom nemusí být pouze sám porušovatel těchto práv, ale také rovněž kdokoli, jehož prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv průmyslového vlastnictví.

K interpretaci pojmu „povinné osoby“ se vyjádřil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 1184/2013, jehož právní věta zní: „Oprávněná osoba se může domáhat podle § 4 odst. 3 ZVPPV nároků uvedených v § 4 odst. 1 téhož zákona i proti osobě, která má pronajatu tržnici a jednotlivá prodejní místa v této tržnici podnají má trhovcům, z nichž někteří svou plochu využívají k prodeji padělků výrobků chráněných ochrannými známkami, a to za podmínek, které Soudní dvůr Evropské unie uvedl v rozsudku ze dne 12. 7. 2011, L'Oréal a další (C-324/09, EU:C:2011:474), a které platí v souvislosti se soudními zákazy, jež mohou být vydány vůči prostředníkům na online tržišti.“

Soudní dvůr (velký senát) v rozsudku ze dne 12. 7. 2011 ve věci L'Oréal SA a další proti eBay International AG a další (mimo jiné) uzavřel, že „pokud jsou výrobky nacházející se ve třetí zemi, které jsou označeny ochrannou známkou zapsanou v členském státě Unie nebo ochrannou známkou Společenství a které

⁹ Koukal, P. § 2369. In: Pražák, Z. a kol. op. cit., s. 1039-1040.

nebyly předtím uvedeny na trh Evropském hospodářském prostoru, nebo v případě ochranné známky Společenství nebyly předtím uvedeny na trh v Unii, prodávány hospodářským subjektem prostřednictvím on-line tržiště a bez souhlasu majitele této ochranné známky spotřebiteli nacházejícímu se na území, na které se vztahuje uvedená ochranná známka, nebo jsou předmětem nabídky k prodeji nebo reklamy na takovém tržišti určeném spotřebitelům nacházejícím se na tomto území, může uvedený majitel bránit tomuto prodeji, této nabídce k prodeji nebo této reklamě (...). Vnitrostátním soudům přísluší v závislosti na konkrétním případě posoudit, zda existují relevantní indicie pro učinění závěru, že nabídka k prodeji nebo reklama zobrazovaná na on-line tržišti dostupném na uvedeném území je určena spotřebitelům nacházejícím se na uvedeném území.“

Odpovědnost za porušení průmyslových práv je objektivní (nezáleží proto na tom, zda porušovatel ví, že svým jednáním porušuje něčí práva). Ustanovení § 4 odst. 4 ZVPPV potom umožňuje soudu přijmout protinávrh učiněný rušitelem, jenž spočívá v zaplacení peněžního narovnání oprávněné osobě (namísto odstranění následků ohrožení či porušení práv průmyslového vlastnictví), v případě, že došlo k porušení práv k průmyslovému vlastnictví rušitelem, ač nevěděl ani nemohl vědět o tom, že zasahuje do práv jiné osoby.

Vyhoví-li soud žalobě oprávněné osoby, může jí přiznat také právo uveřejnit rozsudek na náklady neúspěšné protistrany (§ 4 odst. 5 ZVPPV; § 155 odst. 4 o. s. ř.).

Oprávněná osoba má dále nárok žalovat na (§ 5 ZVPPV):

- náhradu škody,
- vydání bezdůvodného obohacení a
- přiznání přiměřeného zadostiučinění.

U všech těchto tří nároků může oprávněná osoba využít § 5 odst. 2 ZVPPV a požadovat *nejméně* dvojnásobek licenčního poplatku, který by byl obvyklý při získání licence k užívání práva v době neoprávněného zásahu do něj (z úmyslu či nedbalosti) [využije se opět principu licenční analogie, tj. kolik by musela osoba užívající právo k průmyslovému vlastnictví neoprávněně zaplatit za obvyklých podmínek za získání oprávnění k užití předmětného průmyslového práva]. Soud může na návrh přiznat náhradu škody, přiměřené zadostiučinění a právo na vydání bezdůvodného obohacení ve výši *nejméně* jednoho licenčního poplatku oprávněné osobě v případě, že rušitel porušil či ohrozil práva oprávněné osoby, byť o existenci jejich práv nevěděl ani vědět nemohl [§ 5 odst. 3 ZVPPV]. Konkrétní výši paušální náhrady určí soud s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu [§ 5 odst. 4 ZVPPV].¹⁰

Je-li sporné kdo je (spolu)vlastníkem/(spolu)majitelem, (spolu)původcem některého práva k průmyslovému vlastnictví, předchozím uživatelem, právním nástupcem některé osoby apod. a je-li zde na takovém určení naléhavý právní zájem (§ 80 o. s. ř.), mohou osoby, jejichž práva jsou tímto

¹⁰ Vzhledem ne úplně optimální transpozici směrnice 2004/48/ES na které je tato úprava založena, není zcela jasné, kolikanásobek licenčního poplatku je vlastně možno přiznat – prima facie by se totiž mohlo jednat v zásadě i o nejméně šestinásobek obvyklé odměny (tj. dvojnásobek za každý jednotlivý nárok). Tato možnost ale není zjevně v souladu s účelem transponované směrnice. Další možností je, že dvojnásobek obvyklé odměny bude zahrnovat souhrnně všechny tři nároky – tato možnost se při použití gramatického a logického výkladu nejvíce jeví jako plausibilní, ale odpovídá více účelu směrnice. Srov. Čermák, K. Peněžité nároky ve sporech z duševního vlastnictví. *Právní rádce*. 25. 9. 2007. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-22098210-penezite-naroky-ve-sporech-z-dusevniho-vlastnictvi>.

způsobem ohrožena či porušena podat žalobu určovací.¹¹ Jestliže je ale výše uvedený spor pouze součástí sporu o plnění, soud si tuto otázku vyřeší jako otázku předběžnou v rámci žaloby na plnění. U tvůrčích práv průmyslového vlastnictví může také původce, jehož vynález nebo průmyslový vzor byl neoprávněně přihlášen k ochraně, také podat žalobu na určení práva na patent/průmyslový vzor [§ 8 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích (dále jen „ZV“), § 15 PV].

Z výše uvedených nároků se ve vztahu k ochraně obchodního tajemství (jako práva souvisejícího s právy průmyslovými) použije pouze § 4 odst. 1, 4 a 5 ZVPPV. Právo na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučnění má ale oprávněný z práv k obchodnímu tajemství také, a to na základě subsidiárního použití OZ (§ 2985 OZ). Přičemž v případě, že rušitel věděl nebo měl vědět, že porušuje právo k obchodnímu tajemství, může soud na návrh poškozeného stanovit výši náhrady škody, bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučnění paušální částkou určenou alespoň na základě takového kritéria, jako je výši licenčního poplatku, který by musel rušitel zaplatit v době užívání obchodního tajemství (§ 5a odst. 3 ZVPPV).

Nekalosoutěžní ochrana práv k duševnímu vlastnictví

Práva k duševnímu vlastnictví lze chránit také na základě relativních práv působících *inter partes* a vznikajících z deliktního (mimosmluvního) jednání rušitele. Tyto prostředky ochrany představují soukromoprávní část právní úpravy ochrany hospodářské soutěže a jsou upraveny v § 2976-2990 OZ.

Primárním smyslem a účelem právní úpravy zákazu nekalé soutěže ale není ochrana práv k duševnímu vlastnictví, nýbrž ochrana *férovosti* soutěže. Mnohdy je však jednání porušující práva k duševnímu vlastnictví možné kvalifikovat také jako jednání v hospodářském styku, které je rozporné s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům.¹² Proto lze kvalifikovat nejen jako jednání porušující práva k duševnímu vlastnictví, ale také jako jednání naplňující generální klauzuli nekalosoutěžního jednání (§ 2976 odst. 1 OZ).

Aby se jednalo o nekalosoutěžní jednání, musí posuzované jednání naplňovat nejen znaky zákonných skutkových podstat nekalosoutěžního jednání, jež jsou uvedeny v § 2976 odst. 2 a násl. OZ, ale zároveň i generální klauzuli nekalosoutěžního jednání. Přičemž, aby bylo jednání kvalifikováno jako nekalosoutěžní, postačuje naplnění i jen samotné generální klauzule.

Na základě této ochrany může osoba oprávněná z práv k duševnímu vlastnictví uplatňovat právo na zdržení se protiprávního jednání, odstranění závadného stavu, přiznání přiměřeného zadostiučnění, náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení (§ 2988 OZ), a také právo na zveřejnění rozsudku na náklady neúspěšné protistrany (§ 155 odst. 4 o. s. ř.). Práva na zdržení se protiprávního jednání a odstranění závadného stavu se může domáhat i právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků (§ 2989 odst. 1 OZ).

Některá práva související s právy průmyslovými lze chránit pouze skrze nekalosoutěžní ochranu, protože zde není speciální právní úpravy, které by se mohly oprávněné osoby z těchto práv dovolávat. Jedná se např. o právo k obchodnímu tajemství, právo k know-how (utajované

¹¹ Vojčík, P. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno, Praha: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, Metropolitní univerzita Praha, 2016, s. 147-149.

¹² Hajn, P. Práva průmyslová a právo proti nekalé soutěži. In: Horáček, R., Čada, K., Hajn, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 336-338.

skutečnosti, jež nemusí být zároveň obchodním tajemstvím) a právo k doméně (jež není zároveň ochrannou známkou).

Příslušnost soudů pro spory z práv k duševnímu vlastnictví

Co se týče příslušnosti soudů pro žaloby na ochranu práv k duševnímu vlastnictví, jsou v prvním stupni věcně příslušné soudy krajské [§ 9 odst. 2 písm. g) o. s. ř.], jedná-li se o porušení práv k duševnímu vlastnictví krom práv průmyslového vlastnictví. Pro „spory z práv průmyslového vlastnictví“ je věcně a místně příslušným soudem v prvním stupni Městský soud v Praze (§ 6 ZVPPV).

Výklad pojmu „spory z práv průmyslového vlastnictví“ zahrnuje i spory z (klasických) občanskoprávních závazků (převod, licence), jejichž nepřímým předmětem jsou práva k duševnímu vlastnictví. Např. spor o zaplacení odměny za využití zlepšovacího návrhu (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. Ncp 2425/2013), spor o užívání označení jako obchodní firmy (rozsudek velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 8. 3. 2017, sp. zn. 31 Cdo 3375/2015), nekalosoutěžní žaloba o užívání označení v případě, že žalobce dovozuje porušení svých práv mimo jiné na základě práva k danému označení jako práva k ochranné známce (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 23 Cdo 3459/2015), spor o zaplacení licenčního poplatku u know-how (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1185/2012).

Zajištění důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv k duševnímu vlastnictví, zajištění důkazu a předběžné opatření

Pro předejití následné nemožnosti provést některé důkazní prostředky v soudních sporech, či vyhnout se při jejich následném provádění výrazně větším obtížím při dokazování, může soud před zahájením řízení ve věci samé a následně také v průběhu samotného řízení na návrh toho, kdo osvědčil (≠ prokázal) porušení práva k duševnímu vlastnictví, zajistit důkazní prostředek, za účelem jeho pozdějšího provedení (§ 78e odst. 1, § 78b, § 102 odst. 4 o. s. ř.).

Soud může na návrh zajistit také samotný důkaz (informaci vyplývající z důkazního prostředku), je-li obava, že později jej nebude možno provést vůbec nebo jen s velkými obtížemi (§ 78 o. s. ř.). Důkaz může soud zajistit i v průběhu řízení, a to dokonce i bez návrhu (§ 102 odst. 2 a 3 o. s. ř.).

V obecné rovině pak lze zmínit také možnost soudu nařídit na návrh předběžné opatření, je-li třeba, aby byly zatímne upraveny poměry účastníků řízení, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen (§ 74-77a, § 102 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Předběžným opatřením lze uložit účastníku řízení (a někdy i třetí osobě; § 76 odst. 2 o. s. ř.) zejména, aby (i) složil peněžitou částku nebo věc do úschovy u soudu, (ii) nenakládal s určitými věcmi nebo právy, (iii) něco vykonal, něčeho se zdržel nebo něco snášel [§ 76 odst. 1 písm. c) až e) o. s. ř.].

8.4 Veřejnoprávní prostředky ochrany práv k duševnímu vlastnictví

Práva k duševnímu vlastnictví lze chránit krom soukromoprávních prostředků ochrany také skrze ochranu veřejnoprávní (správněprávní a trestněprávní).

Smyslem a účelem těchto prostředků však není zajistit náhradu újmy (majetkové či nemajetkové) nebo jinak chránit individuální zájmy poškozeného oprávněného z práv k duševnímu vlastnictví. Cílem těchto norem je zabránit realizaci protiprávního jednání ve společnosti (funkce preventivní) a nápravné působení na pachatele takového jednání (funkce represivní). Spolupůsobení norem veřejnoprávních a soukromoprávních prostředků ochrany je možné.

Rozhodnutím orgánu veřejné moci, zda byl spáchán trestný čin či přestupek a kdo byl jeho pachatelem, je pak soud vázán i v civilním soudním řízení (§ 135 odst. 1 o. s. ř.). V rámci řízení dle zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, a zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, potom může poškozený (oprávněný z práv k duševnímu vlastnictví) za určitých podmínek uplatnit své právo na náhradu újmy (majetkové i nemajetkové v případě trestního řízení; pouze majetkové v případě správního řízení) nebo právo na vydání bezdůvodného obohacení v tzv. adhezním řízení (viz § 89 zákona č. 250/2016 Sb. a § 43 odst. 3, § 228, § 229 a § 314r odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb.).

Správněprávní prostředky ochrany

Správněprávní prostředky ochrany nalezneme především ve speciálních právních předpisech, které se věnují právům k duševnímu vlastnictví, a to vždy v jejich závěru [srov. § 105a-105d AZ, § 74a ZV, § 20a zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech (dále jen „UV“), § 45a PV, § 51a ZOZ, § 31-36 zákona č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví]. Kromě toho je nacházíme v § 8 a 10 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích. Typicky se jedná o přestupky, jež mohou být uděleny orgánem veřejné moci osobě (fyzické i právnické), která porušila konkrétní ustanovení daného právního předpisu. Pro dovození správněprávní odpovědnosti fyzické osoby za přestupek přitom postačuje spáchat protiprávní jednání i z pouhé nedbalosti (§ 15 odst. 1 zákona č. 251/2016 Sb.).

Správněprávní sankce za porušování práv k duševnímu vlastnictví mohou být uděleny orgány veřejné moci také v kontextu jiných právních předpisů, porušuje-li jednání rušitele jejich ustanovení (např. § 8 a 8a zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, § 7b zákona č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci).

Orgány celní správy v souvislosti s vymáháním práv k duševnímu vlastnictví

Za účinné a často využívané správněprávní prostředky ochrany lze považovat prostředky upravené:

- nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) 1383/2003 a
- zákonem č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv k duševnímu vlastnictví (dále jen „POCSVDPV“), jež (mimo jiné) provádí nařízení (EU) 608/2013 v rovině českého *procesního* práva.

Orgány veřejné správy, které řeší tuto problematiku jsou celní úřady¹³. Avšak celní úřad, který je místně příslušný ve věcech rozhodnutí o žádosti o přijetí opatření (na vnitrostátním trhu,

¹³ Blíže viz § 6 a násl. zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

vnitrostátního, či unijního) [viz níže], je Celní úřad pro Královehradecký kraj (dále jen „určený celní úřad“).

Pravidla upravená v těchto právních předpisech se aplikují v různých situacích.

1. POCSVPDV se použije samostatně, resp. *bez současné aplikace nařízení* (EU) 608/2013 na řešenou věc, v souvislosti s porušováním práv k duševnímu vlastnictví s dopady pouze v rámci českého vnitrostátního trhu.

Jedná se například o situace, kdy „zboží podezřelé z porušování práva duševního vlastnictví“ (viz čl. 2 odst. 7 cit. nařízení) se již volně pohybuje na území České republiky, protože již bylo procleno, či proclení nepodléhalo.

2. POCSVPDV se ale použije i zároveň *spolu s nařízením* (EU) 608/2013, a to v případech, kdy *celní orgány (České republiky) přijímají opatření*, pokud zboží podezřelé z porušení práva k duševnímu vlastnictví podléhá nebo by mělo podléhat na celním území Unie¹⁴, resp. České republiky, celnímu dohledu¹⁵.

Jedná se například o situace, kdy zboží, jež má být uvedeno v České republice do volného oběhu, je před tímto úkonem nutno proclít.

Uvedené nařízení se tak vztahuje na zboží, jež do Evropské unie přichází ze třetích zemí, či jež z Evropské unie do třetích zemí odchází. V kontextu České republiky, která nesdílí hranici s žádnou zemí mimo Evropskou unii, tak použijeme nařízení (EU) 608/2013 *pouze ve vztahu k mezinárodním prostorům letišť na našem území*. Nařízení ale též uvádí, že pravidla zde obsažená se nepoužijí na zboží, které bylo propuštěno do volného oběhu na území Evropské unie v režimu konečného použití, na zboží neobchodní povahy v osobních zavazadlech cestujících, na paralelní dovozy a na nadprodukci (viz čl. 1 odst. 3-5 cit. nařízení).

Zadržení zboží celními orgány dle POCSVPDV

Věcná působnost POCSVPDV zahrnuje výkon opatření [viz níže, co se tímto pojmem rozumí v kontextu POCSVPDV a v kontextu nařízení (EU) 608/2013] v součinnosti s osobami, jež jsou oprávněny vymáhat (dotčená) práva k duševnímu vlastnictví podle ZVPPV či AZ, a dozor nad dodržováním povinností a zákazů uplatňovaných v souvislosti s vymáháním práv k duševnímu vlastnictví.

Dle POCSVPDV je zakázáno nakládat se zbožím porušujícím právo k duševnímu vlastnictví (viz čl. 2 odst. 1-4 cit. nařízení) na vnitrostátním trhu (viz § 3 POCSVPDV), přičemž za nakládání považuje zákon *„zejména výrobu, zpracování, dopravu, přepravu, skladování, prodej nebo jiný převod, nabízení, dovoz, vývoz, uvádění na trh, převzetí, užití nebo držení tohoto zboží, pokud k tomuto nakládání nedochází pro osobní potřebu fyzické osoby na vnitrostátním trhu“* (§ 5 POCSVPDV).

¹⁴ Ve smyslu čl. 4 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

¹⁵ V návaznosti na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

Dle čl. 2 odst. 7 nařízení (EU) 608/2013 se „zbožím podezřelým z porušení práva duševního vlastnictví“ rozumí zboží, u něhož existují dostatečné náznaky, že v členském státě, ve kterém se zboží nachází, představuje prima facie: (a) zboží, které je předmětem činu porušujícího právo duševního vlastnictví v daném členském státě; (b) zařízení, výrobky nebo součástky, jež jsou primárně navrženy, vyráběny nebo přizpůsobeny především proto, aby umožnily nebo usnadnily obcházení jakékoli technologie, zařízení nebo součástky, jež při své obvyklé funkci zamezuje nebo omezuje úkony ve vztahu k dílům, ke kterým nebylo uděleno svolení držitele jakéhokoli autorského práva nebo práva s ním souvisejícího, a jež souvisí s některým z činů porušujících v daném členském státě tato práva; (c) jakoukoli formu nebo matici, které jsou zvláště určeny nebo přizpůsobeny pro výrobu zboží, jež představuje porušení práva duševního vlastnictví, pokud tato forma nebo matrice souvisí s některým z činů porušujících v daném členském státě právo duševního vlastnictví.

Dle POCSVPDV může oprávněná osoba podat určenému celnímu úřadu žádost o vydání *opatření na vnitrostátním trhu*,¹⁶ na základě kterého, bude následně zadrženo zboží, jež porušuje její práva k duševnímu vlastnictví. **Opatřením na vnitrostátním trhu** se tak v kontextu POCSVPDV rozumí *zadržení zboží* (viz § 6 a § 13 POCSVPDV).

Aby určený celní úřad schválil žádost o přijetí opatření na vnitrostátním trhu (vydal tzv. „rozhodnutí pro vnitrostátní trh“), musí být kumulativně splněny tyto podmínky: oprávněná osoba sdělila skutečnosti umožňující přijetí opatření na vnitrostátním trhu, žádost se vztahuje k právům k duševnímu vlastnictví chráněným na území České republiky a oprávněná osoba nemá evidován nedoplatek u orgánů Finanční správy České republiky (§ 8 odst. 1, § 52 POCSVPDV). Platnost vydaného rozhodnutí, resp. lhůta, ve které mohou celníci zboží porušující právo k duševnímu vlastnictví na základě uvedeného rozhodnutí zadržet, činí 1 rok. Před jejím uplynutím ale může oprávněná osoba (z práva k duševnímu vlastnictví) požádat o její prodloužení (nejvýše o 1 rok), a to i opakovaně (§ 9 odst. 1 POCSVPDV).

Podaří-li se celníkům zboží podezřelé z porušování práva k duševnímu vlastnictví během platnosti rozhodnutí pro vnitrostátní trh zadržet je následně skladováno orgány celní správy, a to na náklady osoby, které bylo zboží zadrženo, popř. není-li známa, na náklady držitele rozhodnutí pro vnitrostátní trh (§ 14 odst. 2 POCSVPDV).

O zadržení zboží se ústně vyrozumí osoba, které bylo zboží zadrženo, a poučí se o právních důsledcích vyplývajících ze *zjednodušeného řízení o zničení zboží* (§ 13 odst. 3 POCSVPDV; viz níže). Nejpozději následující pracovní den po zadržení zboží se o této skutečnosti vyrozumí také držitel rozhodnutí pro vnitrostátní trh (§ 15 POCSVPDV), který je povinen buď

- ve lhůtě 10¹⁷ pracovních dnů ode dne vyrozumění o zadržení zboží oznámit celnímu úřadu, že podal návrh na zahájení soudního řízení o určení, že bylo porušeno jeho právo k duševnímu vlastnictví, nebo
- podat návrh na zahájení zjednodušeného řízení o zničení zboží (§ 15 odst. 3 POCSVPDV).

V případě, že k zadržení zboží dojde před vydáním rozhodnutí pro vnitrostátní trh, informuje celní úřad, který zboží zadržel, osobu, která může být ve vztahu k zadrženému zboží osobou oprávněnou z

¹⁶ Formulář, jehož využití je nepovinné, je přílohou č. 3 vyhlášky č. 358/2014 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví.

¹⁷ V případě, že se jedná o zboží, které podléhá rychlé zkáze (tj. do 19 dnů včetně; viz čl. 2 odst. 20 nařízení EU 608/2013) se jakákoli lhůta 10 pracovních dnů povětšinou zkracuje na lhůtu 3 pracovních dnů.

(porušeného) práva k duševnímu vlastnictví. Ta následně může podat do 4 pracovních dnů žádost o přijetí opatření na vnitrostátním trhu, o němž je určený celní úřad povinen rozhodnout do 2 pracovních dnů. Pokud je žádosti vyhověno, je oprávněná osoba (stejně jako výše) povinna oznámit celnímu úřadu do 10 pracovních dnů (ode dne oznámení rozhodnutí pro vnitrostátní trh), že podala návrh na zahájení soudního řízení o určení, že bylo porušeno její právo k duševnímu vlastnictví, nebo může podat návrh na zahájení zjednodušeného řízení o zničení zboží (§ 16 odst. 4 POCSVPDV).

Zboží podezřelé z porušení práva k duševnímu vlastnictví na vnitrostátním trhu může být zničeno ve zjednodušeném řízení pod dohledem celního úřadu, *aniž je nutné předtím rozhodnout, zda bylo porušeno právo k duševnímu vlastnictví*, a to pokud

- držitel rozhodnutí pro vnitrostátní trh oznámí úřadu souhlas s tímto postupem do 10 pracovních dnů ode dne, kdy se dozvěděl o zadržení zboží (či kdy získal rozhodnutí o přijetí opatření na vnitrostátním trhu, získal-li ho až po zadržení zboží),
- držitel rozhodnutí pro vnitrostátní trh písemně prohlásí, že podle jeho přesvědčení zboží porušuje jeho právo k duševnímu vlastnictví a uvede pro to přesvědčivé důvody, a
- s tímto postupem souhlasí osoba, které bylo zboží zadrženo, nebo se tato osoba, nevyjádří ve lhůtě 10 pracovních dnů ode dne zadržení zboží, popř. její totožnost není zjištěna ve lhůtě 10 pracovních dnů ode dne zadržení zboží (§ 18 odst. 1, 2 a 5 POCSVPDV).

Souhlas se zničením zboží nelze vzít zpět a zničení zboží bude provedeno na náklady držitele rozhodnutí pro vnitrostátní trh (§ 18 odst. 4, § 19 odst. 1 POCSVPDV).

Avšak v případě, že nastala některá z těchto skutečností:

- ve vztahu k zadrženému zboží nebylo možné do následujícího pracovního dne po zadržení zboží zjistit osobu, která může být oprávněnou osobou,
- ve vztahu k zadrženému zboží nebyla podána žádost o přijetí opatření na vnitrostátním trhu ve lhůtě 4 pracovních dnů ode dne oznámení o zadržení zboží oprávněné osobě nebo byla tato žádost zamítnuta,
- zboží nebylo zničeno ve zjednodušeném řízení o zničení zboží,
- držitel rozhodnutí pro vnitrostátní trh neoznámil ve lhůtě celnímu úřadu, že podal návrh na zahájení soudního řízení o určení, že bylo porušeno jeho právo k duševnímu vlastnictví,
- nelze rozhodnout o zabrání zboží,
- celní úřad neobdržel oznámení orgánu příslušného k výkonu dozoru podle zákona upravujícího ochranu spotřebitele, že zadržené zboží může sloužit jako důkazní prostředek v řízení o porušení zákona upravujícího ochranu spotřebitele (viz § 53 POCSVPDV), či
- po zadržení zboží pominuly důvody, na jejichž základě bylo zboží zadrženo,

vrátí celní úřad zboží osobě, které bylo zadrženo (§ 15 odst. 4, 5 a § 16 odst. 5, 6 POCSVPDV).

Propadnutí zboží a zabrání zboží podle POCSVPDV

POCSVPDV vedle výše uvedeného zmiňuje také ukládání sankcí za spáchání *přestupku*, jímž je porušováno právo k duševnímu vlastnictví, také v podobě *propadnutí zboží*, či *zabrání zboží*. Pointa ustanovení § 34 POCSVPDV (propadnutí zboží) tkví v tom, že uvedená sankce se v případě správního řízení (správního trestání) neuloží, byla-li by hodnota propadnuvšího zboží v nápadném nepoměru

k povaze spáchaného přestupku (§ 48 odst. 3 zákona č. 250/2016 Sb.), nicméně jsou-li splněny ostatní podmínky pro uložení této sankce (kromě zmíněné podmínky „absence“ nepoměru), správní orgán propadnutí věci, která je zbožím porušujícím právo k duševnímu vlastnictví, uloží bez ohledu na uvedenou kritérium. Stejný závěr obsahuje POCSVPDV i ve vztahu k zabránění věci v § 35, nicméně zde se žádné kritérium „nepoměru hodnoty zabraněné věci ve vztahu k povaze spáchaného přestupku“ v právních předpisech zmiňujících zabránění věci povětšinou nevyskytuje (§ 53 zákona č. 250/2016 Sb.).

Takto získané zboží celními úřady je následně zničeno, pokud nebude darováno (bezúplatně převedeno) pro použití k humanitárním účelům (§ 36 POCSVPDV). Náklady na zničení zboží nahrazuje pachatel přestupku státu (§ 36 odst. 4 POCSVPDV).

Darování padělků pro humanitární účely dle POCSVPDV a nařízení EU 608/2013

O darování zboží, které je *padělkem* (viz čl. 2 odst. 5 nařízení EU 608/2013) a které *není zdravotně závadné nebo nebezpečné*, rozhoduje Generální ředitelství cel¹⁸. Padělky mohou být darovány v případě, že s tímto postupem vysloví držitel rozhodnutí pro vnitrostátní trh, nebo držitel rozhodnutí o vnitrostátním opatření (viz čl. 2 odst. 10 a čl. 13 cit. nařízení) souhlas (§ 43 odst. 1 a 4 POCSVPDV).

Dle čl. 2 odst. 5 nařízení (EU) 608/2013 se „padělkem“ rozumí (a) zboží, které je předmětem činu porušujícího práva k ochranné známce v členském státě, kde se zboží nachází, a nese neoprávněně značku, která je totožná s ochrannou známkou platně zapsanou pro stejný druh zboží nebo která nemůže být od této ochranné známky ve svých podstatných znacích odlišena; (b) zboží, které je předmětem činu porušujícího práva k zeměpisnému označení v členském státě, kde se zboží nachází, a je označené nebo popsáno názvem nebo výrazem chráněným ve vztahu k danému zeměpisnému označení; (c) jakýkoli obal, etiketa, nálepka, leták, návod k použití, doklad o záruce nebo jiná podobná věc, i když je předkládána samostatně, která je předmětem činu porušujícího ochrannou známku nebo zeměpisné označení a která obsahuje značku, název nebo výraz totožný s platně zapsanou ochrannou známkou nebo chráněným zeměpisným označením nebo která nemůže být ve svých podstatných znacích odlišena od této ochranné známky nebo zeměpisného označení a jež může být použita pro stejný druh zboží, jako je ten, pro nějž byly ochranná známka nebo zeměpisné označení zapsány.

Humanitárními účely se přitom rozumí „*zejména zajišťování základních potřeb obyvatelstva, které se ocitlo v tíživé životní situaci nebo bylo postiženo mimořádnou událostí*“ (§ 43 odst. 3 POCSVPDV). Kdo může být příjemající organizací pak stanovuje § 14 POCSVPDV.

Přijímající organizace je povinna (§ 45 a § 47 POCSVPDV)

- přijmout opatření k zabránění zneužití padělků a jejich opětovnému uvedení na trh,
- využívat padělky pouze ke stanovenému humanitárnímu účelu, a
- vést evidenci padělků, které jí byly darovány.

Náklady vzniklé v souvislosti s úpravou padělků příjemající organizací (např. na odstranění ochranné známky z textilu či chráněného zeměpisného označení z obalu zboží - § 47 odst. 2 POCSVPDV) lze následně vymáhat po pachateli přestupku (§ 36 odst. 5 POCSVPDV).

¹⁸ Blíže viz § 2 a násl. zákona č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.

Jelikož je ale s převodem padělků pro přejímací organizaci spojeno mnoho povinností a v neposlední řadě i nemalé náklady na úpravu převáděných padělků, jejichž reálná refundace na pachateli není povětšinou úspěšná, jedná se o institut, který není často využíván.¹⁹

Zadržení zboží a pozastavení propuštění zboží dle nařízení EU 608/2013

Dle nařízení (EU) 608/2013 může oprávněná osoba (viz čl. 3 odst. 1 a 3 cit. nařízení) z práv k duševnímu vlastnictví založených na právních předpisech Evropské unie (čl. 4 cit. nařízení) podat formulářovou žádost²⁰ (čl. 5 odst. 2, čl. 6 cit. nařízení) u určeného celního úřadu na vydání *unijního opatření*, které má účinky v členských zemích Evropské unie dle volby žadatele [čl. 6 odst. 2 písm. f), čl. 10 odst. 2 cit. nařízení].

Osoba oprávněná z práv k duševnímu vlastnictví (čl. 3 odst. 1 a 2 cit. nařízení) založených na právních předpisech Evropské unie či právních předpisech právního řádu členského státu vnitrostátního původu, může podat u určeného celního úřadu také formulářovou žádost na vydání *vnitrostátního opatření*,²¹ které má účinky pouze na území daného členského státu, v němž je tato žádost podána (čl. 10 odst. 1 cit. nařízení).

Opatřením (unijním i vnitrostátním) na základě nařízení (EU) 608/2013 může být (na rozdíl od opatření na vnitrostátním trhu dle POCSVPDV) *zadržení zboží* orgány celní správy členského státu Evropské unie, nebo *pozastavení propuštění zboží do celního režimu*²², do kterého se jej deklarant snaží proclít (čl. 17 odst. 1 cit. nařízení).

Postupy, které byly popsány výše v kontextu POCSVPDV (o vyzumívání držitele rozhodnutí o opatření; o lhůtách, v nichž je potřeba zahájit řízení o určení, že došlo k porušení práva k duševnímu vlastnictví, či podat návrh na zničení zboží ve zjednodušeném režimu atd.) se uplatní obdobně i zde. Uplatní se však následující odchylky.

Pro zničení zboží ve zjednodušeném režimu postačuje i souhlas držitele zadrženého zboží, či zboží, jehož propuštění bylo pozastaveno, namísto deklaranta (čl. 23 odst. 1 cit. nařízení). V případě, že bude celnímu orgánu oznámeno zahájení řízení o určení, zda došlo k porušení práva k duševnímu vlastnictví, může celní úřad *na žádost deklaranta, okamžitě propustit zboží nebo ukončit jeho zadržování, pokud poskytne dostatečnou jistotu namísto předmětného zboží* (čl. 24 cit. nařízení). Jistotu může dle § 24 odst. 1 POCSVPDV představovat složení peněžité částky na zvláštní účet celního

¹⁹ Srov. přednáška Mgr. Gabriely Mildorfové ze dne 11. 12. 2018 prezentované na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

²⁰ Formulář, jehož využití je povinné, je přílohou č. 1 vyhlášky č. 358/2014 Sb. a přílohou č. 1 nařízení Komise (EU) 2018/582 ze dne 12. dubna 2018, kterým se mění prováděcí nařízení (EU) 1352/2013, kterým se zavádějí formuláře upravené nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 608/2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány.

²¹ Ibid.

²² Rozlišujeme několik celních režimů, a to propuštění do volného oběhu, zvláštní režimy (vnější tranzit, vnitřní tranzit, uskladnění v celním skladu, uskladnění ve svobodném pásmu, dočasné použití, konečné užití, aktivní zušlechťovací styk a pasivní zušlechťovací styk) a vývoz (čl. 5 odst. 16, čl. 210 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie).

úřadu, nebo zřízení bankovní záruky (§ 2029 a násl. OZ). Celní úřad rozhodne o výši jistoty tak, aby dostatečně ochránila práva držitele rozhodnutí.

Pokud držitel rozhodnutí následně uspěje v řízení o určení, zda došlo k porušení jeho práva k duševnímu vlastnictví, a podá si v návaznosti na takto získané rozhodnutí, jímž je deklarováno protiprávní jednání pachatele, žalobu u soudu na náhradu škody způsobené tímto protiprávním jednáním a tento nárok je mu soudem přiznán, uspokojí se až do výše přiznané náhrady škody ze složené jistoty (§ 26 odst. 1, § 28 odst. 1, § 29 odst. 3 POCSVPDV). Pokud si ale držitel rozhodnutí úspěšný v řízení o určení, zda došlo k porušení jeho práva k duševnímu vlastnictví, nepodá žalobu k soudu na náhradu škodu, popř. v tomto (navazujícím) řízení nebude úspěšný, jistota se vrátí tomu, kdo ji složil (§ 27 POCSVPDV).

8.5 Trestněprávní prostředky ochrany

Vedle správněprávních sankcí lze uplatnit proti rušiteli práv k duševnímu vlastnictví také prostředky trestního práva. Avšak s ohledem na zásadu *ultima ratio*, tj. subsidiaritu trestní represe [§ 12 odst. 2 TZ], by využití těchto prostředků nemělo nahrazovat soukromoprávní prostředky či správněprávní prostředky ochrany práv oprávněných z práv k duševnímu vlastnictví.

K aplikaci této zásady se vyjádřil Ústavní soud v nálezu ze dne 12. října 2006, sp. zn. I. ÚS 69/06, uveřejněném pod číslem 186 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu následovně: „*Ústavní soud dále zdůrazňuje, že chápe trestní právo jako právo "ultima ratio", tedy právo, jehož prostředky mají a musejí být užívány tehdy a jen tehdy, pokud užití jiných prostředků právního řádu nepřichází v úvahu nebo je zjevně neúčelné (obdobně nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 469/04, Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 37, nález č. 116). (...) Trestní právo a trestněprávní kvalifikace určitého jednání přitom v zásadě nemá prostor tam, kde by nahrazovala individuální aktivitu jednotlivců na ochranu jejich práv a právních zájmů v oblasti běžných soukromoprávních vztahů. V opačném případě by totiž docházelo k znerovnoprávnění osob v jejich vzájemných vztazích a k neúctě orgánů veřejné moci k rovnosti občanů, tedy k porušení čl. 1 Listiny a čl. 1 odst. 1 Ústavy. Povaha trestního práva jako "ultima ratio" je dle názoru Ústavního soudu především reflexí principu proporcionality, který ustálená judikatura Ústavního soudu považuje za výraz demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy, srov. např. nález sp. zn. IV. ÚS 227/05, Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 42, nález č. 144).*“

K trestnému činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi a **otázce doby, kdy byl čin spáchán, ve vazbě na trestnost činu**, se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 12. 10. 2005 sp. zn. 5 Tdo 1254/2005.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 byla obviněná JUDr. M. P. uznána vinnou trestným činem porušování autorského práva jehož se dopustila tím, že jako autorka publikace „Veřejné dražby a exekuce“, kterou nechala vydat v roce 2001 nakladatelstvím L. P., a. s., se sídlem v P., v publikaci použila smluvní vzory a podání pro veřejné dražby ze vzorů díla v elektronické podobě „Smluvní vzory a podání pro veřejné dražby podle zákona č. 26/2000 Sb.“, přestože k tomu neměla souhlas autorů tohoto díla, společnosti G., s. r.o., se sídlem v R., v zastoupení jednatele P. P. a Mgr. P. M. - původního autora, a výše uvedené dílo vydávala za vlastní a společnosti G., s. r. o., tak způsobila dosud nevyčíslenou škodu. Za tento trestný čin byla obviněná JUDr. M. P. odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání 3 měsíců, jehož výkon jí

byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 1 roku. Poškozená společnost G., s. r. o., byla odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Tento rozsudek soudu prvního stupně napadla obviněná JUDr. M. P. odvoláním, o kterém Městský soud v Praze rozhodl usnesením tak, že odvolání obviněné podle jako nedůvodné zamítl.

Nejvyšší soud citovaným usnesením odmítl dovolání obviněné JUDr. M. P. Tato zejména namítala, že předmětný skutek obviněné měl být posouzen orgány činnými v trestním řízení podle právních předpisů účinných v době spáchání skutku, což podle názoru obviněné znamená v době napsání díla, nikoliv podle právních předpisů z pozdější doby, kdy dílo bylo vydáno nakladatelstvím. Z tohoto důvodu se obviněná domnívá, že byla odsouzena za skutek, který v době spáchání nebyl trestným činem, když právní pojem „databáze“ byl v právních předpisech týkajících se ochrany autorského práva zaveden až od data 1. 12. 2000.

Nejvyšší soud dovodil, že za dobu, kdy byl čin spáchán, se zásadně považuje okamžik dokonání trestného činu, kterým se u trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi rozumí okamžik, kdy došlo k následku, tedy k porušení zájmu na ochraně vědecké, literární a jiné umělecké tvůrčí činnosti a jejich výsledků v podobě autorských děl, uměleckých výkonů, zvukových a zvukově obrazových záznamů, rozhlasového a televizního vysílání a po účinnosti autorského zákona výslovně i databáze. U díla, kterým je neoprávněně zasahováno do autorských práv k jinému dílu, popř. do práv k databázi, a které je vytvořeno s cílem jeho vydání, má zásadní význam zejména doba jeho vydání, poněvadž teprve tímto okamžikem je dovršeno porušení nebo ohrožení zájmu chráněného tímto ustanovením (porušení individuálního objektu tohoto trestného činu), ke kterému směřovala všechna předchozí stadia trestného činu.

V kontextu ochrany práv k duševnímu vlastnictví hovoříme zejména o ustanoveních § 268-271 TZ (trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu), i když protiprávní jednání pachatelů může naplňovat i jiné skutkové podstaty trestných činů.

K otázce **nikoli nepatrného neoprávněného zásahu do autorských práv a k výkladu § 66 odst. 6 AZ** se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1271/2016.

Obviněný J. D. byl rozsudkem Okresního soudu v Rakovníku uznán vinným přečinem porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi podle § 270 odst. 1 TZ. Uvedené rozhodnutí učinil Okresní soud v Rakovníku poté, co Krajský soud v Praze zrušil předchozí usnesení Okresního soudu v Rakovníku, jímž byla věc postoupena k projednání Městskému úřadu v Rakovníku s tím, že by mohlo jít o přestupek. Soudu prvního stupně bylo uloženo, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Přečín, za který byl následně obviněný odsouzen rozsudkem soudu prvního stupně, byl spatřován v tom, že obviněný nejméně v době od května 2014 do 25. 9. 2014 v místě svého bydliště v obci M., okr. R., ve svém osobním počítači HP bez zakoupení jakékoliv platné licence úmyslně nainstaloval a poté použil komerční software společnosti Microsoft, a to operační systém Microsoft Windows 7 Ultimate a kancelářský software Microsoft Office 2007 Enterprise, čímž měl porušit práva vlastníků autorských práv podle § 66 odst. 6 autorského zákona, jelikož nebyl oprávněným držitelem licence. Tímto jednáním, resp. neoprávněným použitím zmíněných softwarových produktů měl obviněný způsobit společnosti Microsoft, celkovou škodu ve výši nejméně 8 300 Kč. Obviněný tak měl shora popsáním jednáním neoprávněně zasáhnout nikoliv nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu. Za tento přečín byl obviněný odsouzen k trestu obecně prospěšných prací ve výměře 210 hodin. Obviněnému byla dále uložena

povinnost nahradit společnosti Microsoft škodu ve výši 8 300 Kč. Se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody byla poškozená společnost odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

Citovaný rozsudek Okresního soudu v Rakovníku napadl obviněný odvoláním, které Krajský soud v Praze zamítl jako nedůvodné.

Nejvyšší soud obě rubrikovaná rozhodnutí zrušil a Okresnímu soudu v Rakovníku přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud dovedl, že k závěru o naplnění znaku skutkové podstaty přečinu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi spočívajícího v nikoli nepatrném neoprávněném zásahu do zákonem chráněných práv zpravidla nepostačují taková skutková zjištění, podle kterých se pachatel dopustil zásahu pouze v omezeném rozsahu (např. prostřednictvím jednoho počítače), krátkodobě a uvedená práva využíval toliko k soukromému účelu. Z hlediska naplnění zmíněného znaku má význam též to, že dopad do majetkové sféry vlastníka práv z hlediska škody způsobené pachatelem není pro něj nikterak významný v tom smyslu, že by se nějak podstatně dotkl jeho činnosti. Přitom hodnota práv nemůže sama o sobě znamenat naplnění znaku nikoliv nepatrného zásahu do zákonem chráněných práv. Podle § 66 odst. 6 autorského zákona platí, že oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu je oprávněný nabyvatel rozmnoženiny počítačového programu, který má vlastnické či jiné právo k rozmnoženině počítačového programu, a to za účelem jejího využití, nikoli za účelem jejího dalšího převodu, dále oprávněný nabyvatel licence nebo jiná osoba oprávněná užívat rozmnoženinu počítačového programu. Takový uživatel může užít oprávněně nabytou rozmnoženinu počítačového programu v rozsahu stanoveném v § 66 odst. 1 AZ (minimální rozsah), není-li smlouvou dohodnut rozsah širší; minimální rozsah nelze s výjimkou oprávnění uvedeného v § 66 odst. 1 písm. b) AZ dohodou zúžit. Citované vymezení „oprávněnosti“ uživatele počítačového programu podle autorského zákona je však poněkud sporné a vyvolává pochybnosti, zda je v souladu s komunitárním právem. Nedostatkem zmíněné zákonné definice je totiž její tautologická povaha a dále zde chybí určení, z jakého titulu a k jakým způsobům užití počítačového programu musí být uživatel oprávněn, aby mohl bezúplatně vykonávat zákonné licence podle § 66 odst. 1 AZ. Navíc tato definice vylučuje z pojmu „oprávněný uživatel“ řádného nabyvatele rozmnoženiny počítačového programu, který ji získal za účelem dalšího převodu. Proto je nutné pojem oprávněného uživatele, resp. jeho oprávnění k počítačovému programu interpretovat s ohledem na judikaturu Soudního dvora Evropské unie (viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 3. 7. 2014, č. C-128/11, ve věci UsedSoft GmbH proti Oracle International Corp.). Navíc podle směrnice 2009/24/ES je případný zákaz převodu licence nepoužitelný. Poškozený nositel autorských práv k počítačovému software má sice právo zamezit ostatním subjektům činit jakékoliv kopie svých produktů, nemůže je však omezit v případě, když se rozhodnou postoupit zakoupený software další osobě a dále ho nevyužívat. Pokud by tedy neznámá osoba pachateli bezúplatně poskytla počítačové programy s tím, že je již sama nepotřebuje, nemohl se stát pachatel neoprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačových programů, neboť by je nabytí poté, co již bylo vyčerpáno právo na šíření této rozmnoženiny.

V případě trestného činu porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi uvedeného v § 270 TZ hovoříme o skutkové podstatě tzv. *blanketní povahy* („do zákonem chráněných práv...“). Přesné vymezení tohoto trestného činu totiž spoluvytváří až dikce AZ, která s ohledem na požadavky trestního práva musí být natolik určitá a předvídatelná, aby byla dostatečným vodítkem pro chování svých adresátů.

K ultima ratio trestního práva i ve vztahu k porušení autorského práva a k blanketní normě v trestním právu se vyjádřil Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 10. 2006, sp. zn. I. ÚS 69/06.

Stěžovatel byl stíhán pro trestnou činnost spočívající, stručně shrnuto, v tom, že jako provozovatel restaurace prováděl produkci zvukově obrazového záznamu a hudebních děl bez smlouvy s příslušnými kolektivními správci autorských práv.

Stěžovatel se totiž rozhodl neplatit poplatky autorským svazům, neboť dospěl k závěru, že jsou neoprávněné a v rozporu s dobrými mravy. K tomu jej vedl jednak jeho výklad autorského zákona a za druhé přesvědčení, že poplatky již odvedly televizní a rozhlasové stanice a k dalšímu placení kolektivním správcům proto není důvod. Rovněž uvážil, že již řádně platí Českému rozhlasu a České televizi a další stanice po něm žádný poplatek nechtějí.

Dne 22. 8. 2003 se do stěžovatelem provozovaného podniku dostavil inspektor OSA I. F. a jednal s přítomným spolumajitelem baru M. H., který mu umožnil kontrolu, ale placení poplatků odmítl s tím, že je považuje za neoprávněné. Dne 16. 9. 2003 proto I. F. podal na stěžovatele trestní oznámení pro trestný čin. V zahájeném trestním řízení byl stěžovatel nejprve trestním příkazem odsouzen k peněžitému trestu 5000 Kč, proti němu však podal odpor. Rozsudkem Okresního soudu v Kroměříži (dále jen „okresní soud“) ze dne 23. 9. 2004, č. j. 2 T 77/2004-128, byl obžaloby zproštěn. Své rozhodnutí okresní soud odůvodnil zejména tak, že stěžovatel se sice dopustil skutku, ze kterého byl obviněn, nicméně vzhledem ke stěžovatelovu výkladu autorského zákona nebylo prokázáno, že jednal v úmyslu přímém či nepřímém. V odvolacím řízení Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně rozsudkem ze dne 25. 11. 2004, č. j. 6 To 224/2004-160, potvrdil rozhodnutí soudu první instance, avšak s odlišnou argumentací, kdy dospěl k závěru, že vůbec nešlo o sdělování díla veřejnosti podle autorského zákona a nedošlo tedy k porušení jeho ustanovení. Nejvyšší soud v řízení o dovolání obě rozhodnutí nižších soudů svým usnesením zrušil. Rozebral vybraná ustanovení autorského zákona a dospěl k závěru, že umožnění sledování děl vysílaných rozhlasem či televizí hostům ze strany provozovatele restaurace bez uzavřené licenční smlouvy je jednáním porušujícím autorská práva. Zároveň konstatoval, že ze skutkových zjištění nižších soudů je zcela zřejmé, že stěžovatel naplnil po stránce formální i materiální znaky trestného činu. Stěžovatel byl následně rozsudkem okresního soudu ze dne 6. 9. 2005, č. j. 1 T 37/2005-220 shledán vinným a odsouzen k peněžitému trestu ve výši 15 000 Kč. Krajský soud rozsudkem ze dne 8. 11. 2005, č. j. 6 To 317/2005-243 zrušil výrok o trestu a rozhodl o upuštění od potrestání. Okresní i krajský soud se v odůvodnění svých rozhodnutí, pokud jde o otázku viny stěžovatele, opřely zejména o usnesení Nejvyššího soudu s tím, že jeho rozhodnutím jsou vázáni.

O ústavní stížnosti stěžovatele rozhodl Ústavní soud tak, že zrušil posledně rubrikovaná rozhodnutí krajského a okresního soudu, jelikož jimi bylo zasaženo do stěžovatelova práva na soudní ochranu a spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Rovněž jimi došlo k porušení čl. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky, garantujících rovnost občanů před zákonem.

Ústavní soud shledal, že pokud má autorského zákona sloužit jako podklad pro apriorní trestněprávní postih a vyplnit dispozici blanketní normy trestního zákona, musí být natolik přesné a ve svých důsledcích předvídatelné, aby bylo dostatečným vodítkem pro chování svých adresátů. Proti jednáním porušujícím práva vyplývající z občanskoprávních předpisů je třeba v první řadě brojit soukromoprávními prostředky podle zásady *vigilantibus iura*. Při jejich nedostatečnosti uplatnit sankce správní, a teprve na posledním místě, jako ultima ratio, právo trestní. Opačný přístup, tedy užití trestněprávního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví byly použity, by byl v rozporu s již naznačeným principem subsidiarity trestní represe, který vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě.

Trestněprávní odpovědnost lze stejně jako v případě správněprávní odpovědnosti dovozovat jak v případě fyzických osob, tak i právnických osob (viz zákon č. 418/2011 Sb.). Pro dovození

trestněprávní odpovědnosti fyzické osoby je nutno spáchat trestný čin (v zásadě) úmyslně, nestanoví-li trestní zákon (§ 110 TZ), že postačuje zavinění z nedbalosti (§ 13 odst. 2 TZ).

K otázce neoprávněného zásahu do práv k vynálezu ve vztahu k trestněprávní odpovědnosti se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 8 Tdo 1292/2004.

Obviněný K. H. byl rozsudkem Okresního soudu v Kutné Hoře uznán vinným trestným činem porušování průmyslových práv, který spáchal tím, že jako jednatel a ředitel společnosti P. P., s. r. o., v období únor 1999 až říjen 2001 rozhodoval o výrobě a prodeji záclonových příchytěk, které společnost P. P., s. r. o., v uvedeném období vyráběla bez souhlasu majitele patentů k vynálezu názvu "z. p.", společnosti B., s. r. o., přičemž obviněný jako vzor pro výrobu použil výrobek majitele patentu, a za uvedené období prodala společnost P. P., s. r. o., cca 50.000 záclonových příchytěk. Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen k peněžitému trestu ve výši 30.000,- Kč. Pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, mu byl stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání tří měsíců. Poškozená společnost B., s. r. o., byla odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Krajský soud v Praze rozhodl o odvolání podaném obviněným proti shora uvedenému rozsudku tak, že je jako nedůvodné zamítl.

Nejvyšší soud dovolání obvinění odmítl. Obvinění v dovolání zejména poukázal na nesprávný způsob výkladu ochrany vynálezu ve spojení s podáním přihlášky vynálezu a udělením patentu, přičemž obviněný měl za to, že zjištěný skutkový stav nedopadá na použitou právní kvalifikaci, event. pro nedostatek materiální stránky činu, by se mohlo jednat o přestupek. Namítané nedostatky se týkají jiného nesprávného hmotně právního posouzení a jsou ve vztahu k uplatněnému dovolacímu důvodu podle obviněného relevantní.

Nejvyšší soud jeho argumentaci nepřisvědčil a dovodil, že neoprávněným zásahem do práv k vynálezu je možné spáchat trestný čin porušování průmyslových práv pouze tehdy, jestliže je již vynález chráněný. Vynález, na který byl udělen patent, se pak stává chráněným nikoli až oznámením udělení patentu ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví, ale již vznikem práva přednosti, tj. podáním přihlášky vynálezu (§ 24 odst. 1, § 27 odst. 1 ZV). Zavinění pachatele trestného činu však lze dovodit jen tehdy, jestliže se o ochraně vynálezu už dozvěděl, a to např. na podkladě zveřejnění přihlášky vynálezu (§ 31 ZV) nebo oznámením udělení patentu na vynález ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví (§ 11 odst. 2, § 34 odst. 3 ZV).

K otázce neoprávněného vydání a distribuce literárního díla (knihy) a trestněprávní odpovědnosti se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1361/2008.

Obviněný RSDr. V. S. byl rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 uznán vinným trestným činem porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi a odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon soud podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání dvou a půl roku, během níž obviněnému uložil podle svých možností a schopností uhradit způsobenou škodu. Zároveň soud obviněnému uložil peněžitý trest ve výši 200.000 Kč a pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanovil náhradní trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců. Obvodní soud uložil obviněnému rovněž trest propadnutí věci spočívající v zákazu výkon činnosti v nakladatelství a prodeji knižních titulů jako zaměstnance a statutárního orgánu subjektu provozujícího

tuto činnost na dobu dvou roků. Poškozená společnost nakladatelství A. byla odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti uvedenému rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 podali odvolání obviněný RSDr. V. S., státní zástupkyně a poškozené nakladatelství A., o nichž rozhodl Městský soud v Praze rozsudkem tak, že ho zrušil a nově rozhodl o vině a trestu tak, že uznal obviněného vinným trestným činem porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, za který mu uložil trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon mu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání dvou a půl roku, uložil mu peněžitý trest ve výši 300.000 Kč a pro případ nevykonání tohoto trestu ve stanovené lhůtě stanovil náhradní trest odnětí svobody v trvání tří měsíců. Nakladatelství A. městský soud odkázal s jeho nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních a odvolání poškozené společnosti zamítl jako nedůvodné.

Obviněný se necítil být trestně odpovědným za uzavření „Zmluvy o dielo“, k níž připojil svůj podpis jiný zaměstnanec O. nakladatelství, s. r. o., a upozornil na skutečnost, že není a nikdy nebyl ve funkci jednatele této společnosti. Výslovně pod dovolací důvod spočívající v nesprávném právním posouzení podřadil námitku proti určení jak autorky díla, tak držitele licence za osoby, do jejichž práv měl svým jednáním neoprávněně zasáhnout. S odkazem na ustanovení § 47 odst. 2 AZ se domníval, že poškozeným mohl být pouze jeden subjekt, a to držitel licence. Tato výtka souvisela s další námitkou, již obviněný brojil proti naplnění znaku „značeného rozsahu“ obsaženého v kvalifikované skutkové podstatě. Zpochybnil argumentaci odvolacího soudu, že značný rozsah byl dán s ohledem na porušení práv dvou subjektů, delší dobu prodeje knih a počet neoprávněně vytištěných kusů. Podle přesvědčení obviněného se totiž nejednalo o delší dobu a porušena mohla být práva jen jednoho poškozeného. Namítl dále nesprávně právně posouzenou otázku týkající se charakteru práv chráněných autorským zákonem, jejichž porušení mělo nastat. Vyjádřil přesvědčení, že soud mu kladl zavinu zásah pouze do osobnostních práv autora podle § 11 AZ a porušení obsahu licenční smlouvy podle § 46 AZ, nikoliv zásah do majetkových práv, jak by bylo v daném případě namístě.

Nejvyšší soud jeho dovolání vyhověl, zrušil obě rubrikovaná rozhodnutí obecných soudů a Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud zejména dovodil, že v rámci právních úvah o naplnění jednotlivých formálních znaků skutkové podstaty má zásadní význam určení konkrétních ustanovení autorského zákona, k jejichž porušení jednáním obviněného došlo. Zároveň musí být jednoznačně specifikován právní předpis, jehož součástí porušená práva jsou, resp. v době činu byla. Jednoznačnost v tomto smyslu potom neznamená pouze označení právní normy číslem, pod nímž byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, ale také uvedení znění předpisu, s nímž soud pracoval. Podmínkou trestnosti pachatele je tudíž kromě dalších znaků této blanketní skutkové podstaty porušení konkrétních práv, jež citované právní předpisy zaručují jejich nositelům. Soudy nižších stupňů v posuzované věci v tomto ohledu pochybily a nedostatek skutkové věty nekompensovaly ani v odůvodnění svých rozhodnutí. Nejvyšší soud dále uvedl, že neoprávněným vydáním a distribucí literárního díla (knihy) může pachatel zasáhnout do chráněných práv ve smyslu trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, jejichž nositelem je nejen osoba, která byla oprávněna na podkladě licenční smlouvy (§ 46 a násl. AZ) vydat a distribuovat stejné literární dílo, ale též osoba, která je autorem takového díla. O spáchání trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi ve značném rozsahu v případě neoprávněného vydání a distribuce literárního díla (knihy) může svědčit větší počet dotčených nositelů chráněných autorských a souvisejících práv, delší doba, po kterou tím docházelo k zásahu do jejich práv, očekávaná vyšší poptávka po tomto díle, větší počet jeho neoprávněně vydaných a šířených rozmnoženin apod.

K otázce provozování veřejných hudebních produkcí (diskoték) a existence materiálního znaku trestného činu se vyjádřil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 6 Tdo 986/2002.

Rozsudkem Okresního soudu v Uherském Hradišti byl obviněný uznán vinným, že nejméně od 23. 12. 1996 do 30. 9. 1998 jako statutární orgán – společník obchodní společnosti F., v. o. s., která v U. H. provozovala noční klub, nechal v této provozovně pořádat veřejné hudební produkce – diskotéky s repertoárem zahraničních i domácích autorů bez souhlasu OSA. Takto zjištěné jednání obviněného soud prvního stupně právně kvalifikoval jako trestný čin porušování autorského práva, za což mu uložil trest odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, přičemž mu výkon tohoto trestu podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání osmnácti měsíců. Poškozený (OSA) byl odkázán se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání. Krajský soud v Brně rozsudkem napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a znovu rozhodl tak, že obviněného zprostil obžaloby podané u Okresního soudu v Uherském Hradišti pro skutek v ní specifikovaný, neboť dospěl k závěru, že tento skutek není trestným činem.

Proti rozsudku Krajského soudu v Brně podala nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného dovolání, o kterém rozhodl Nejvyšší soud tak, že zrušil rozsudek Krajského soudu a rozsudek Okresního soudu v Uherském Hradišti a okresnímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud shledal, že k naplnění skutkové podstaty trestného činu porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi se vyžaduje, aby došlo k neoprávněným zásahům do práv chráněných tímto ustanovením za takových skutkových okolností, z nichž je patrné, že je současně dán potřebný stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Pokud má být uvedena skutková podstata naplněna provozováním veřejných hudebních produkcí – diskoték, pak pro závěr o existenci materiálního znaku trestného činu může být východiskem jejich počet, doba jejich trvání a alespoň minimální množství přehraných nosičů a hudebních skladeb. Všechny tyto okolnosti musí řádně zjistit nalézací soud v následném řízení. Jakkoliv Nejvyšší soud nemůže předjímat způsob budoucího rozhodnutí soudu prvního (a event. i druhého) stupně, přece jen musí upozornit na to, že soud nalézací (a event. i odvolací) by měl doplnil dokazování v posuzovaném případě za účelem upřesnění popisu stíhaného skutku tak, aby z něj bylo jednoznačně patrné, jaká práva, jakým způsobem a v jakém rozsahu měl obviněný porušit nebo jak jinak si počínal v rozporu se zákonem. Přitom je třeba vzít v úvahu, že dojde-li k neoprávněnému užití zvukových záznamů (pod něž právě neoprávněné pořádání veřejných hudebních produkcí formou tzv. diskoték lze podřadit), mohou být porušena práva výrobců těchto záznamů, práva výkonných umělců i práva autorů. Práva všech subjektů chráněných autorským zákonem jsou samostatnými právy a k užití předmětu ochrany je třeba svolení všech nositelů práv, pokud tato práva nebyla smluvně převedena na výrobce nebo ochrannou organizaci. Vzhledem k tomu by pak bylo třeba vést dokazování tak, aby byly opatřeny důkazy poskytující spolehlivý podklad ke zjištění, jaký hudební repertoár obviněný v rozhodném období veřejně provozoval, zda a v jakém rozsahu (ve vztahu ke kterým nositelům práv) tento repertoár požíval ochrany (ve smyslu § 2 a násl., § 36 a násl. a § 45 a násl. AZ) a zda k jeho veřejným produkcím došlo se souhlasem, resp. se svolením příslušných nositelů autorských práv, práv výkonných umělců a práv výrobců zvukových záznamů [ve smyslu § 14 odst. 1, § 36 odst. 2 písm. b) a § 45 odst. 2 písm. c) AZ].

8.6 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

- Srov. Čermák, K. Peněžité nároky ve sporech z duševního vlastnictví. *Právní rádce*. 25. 9. 2007. Dostupné z: <https://pravniciradce.ihned.cz/c1-22098210-penezite-naroky-ve-sporech-z-dusevniho-vlastnictvi>.
- Koukal, P. § 2369. In: Pražák, Z. a kol. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721-2893 ObčZ*. Praha: Leges, 2017, s. 1039-1040.
- Leška, R. Ochrana práva autorského. In: Srstka, J. a kol. *Autorské právo a práva související*. Praha: Leges, 2017, s. 242-251.
- Hajn, P. Práva průmyslová a právo proti nekalé soutěži. In: Horáček, R., Čada, K., Hajn, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 333-334, 336-338.
- Svoboda, K. § 80. In: Svoboda K., Smolík P., Levý J., Šínová R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 354.
- Vojčík, P. *Teorie právní ochrany nehmotných statků*. Brno, Praha: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, Metropolitní univerzita Praha, 2016, s. 147-149.

Právní předpisy

- [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 608/2013 ze dne 12. června 2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady \(ES\) č. 1383/2003.](#)
- [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.](#)
- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) 2018/582 ze dne 12. dubna 2018, kterým se mění prováděcí nařízení \(EU\) č. 1352/2013, kterým se zavádějí formuláře upravené nařízením Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 608/2013 o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány.](#)
- [Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.](#)
- [Vyhláška č. 358/2014 Sb., k provedení některých ustanovení zákona o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví.](#)
- [Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů \(autorský zákon\).](#)
- [Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním \(trestní řád\).](#)
- [Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.](#)
- [Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů.](#)
- [Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství.](#)
- [Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.](#)
- [Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích.](#)
- [Zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví.](#)
- [Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.](#)
- [Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.](#)
- [Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů \(zákon o soudech a soudcích\), ve znění pozdějších předpisů, \(zákon o ochranných známkách\), ve znění pozdějších předpisů.](#)
- [Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech.](#)
- [Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích.](#)
- [Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele.](#)
- [Zákon č. 64/1986 Sb., České národní rady o České obchodní inspekci.](#)
- [Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.](#)
- [Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.](#)

Soudní rozhodnutí

- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 6 Tdo 986/2002, uveřejněné pod číslem 33/2004 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.](#)
- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 9. 2004, sp. zn. 3 Cmo 40/2004.
- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 8 Tdo 1292/2004.](#)
- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2005 sp. zn. 5 Tdo 1254/2005, uveřejněné pod číslem 53/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.](#)
- [Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 2006 sp. zn. I. ÚS 69/06, uveřejněný pod číslem 186/2006 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu.](#)
- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1361/2008, uveřejněné pod číslem 55/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.](#)
- [Rozsudek Soudního dvora \(velkého senátu\) ze dne 12. 7. 2011 ve věci L'Oréal SA a další proti eBay International AG a další.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2012, č. j. 1 As 125/2011-163.](#)
- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014, uveřejněné pod číslem 39/2015 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2016, sp. zn. 23 Cdo 1184/2013, uveřejněný pod číslem 132/2017 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.](#)
- [Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1271/2016.](#)
- [Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2017, sp. zn. 23 Cdo 2765/2012, uveřejněný pod číslem 121/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.](#)

Ostatní zdroje

- Přednáška Mgr. Gabriely Mildorfové ze dne 11. 12. 2018 prezentované na Ekonomickosprávní fakultě Masarykovy univerzity v Brně
- Sdělení (Evropské) Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru. *Pokyny k některým aspektům směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví.* Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52017DC0708>